

Monumentnummer*: 531597

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 12 september 2014
Kadaster deel/nr 82661/196

Woonplaats* Houten
Gemeente* Houten
Provincie* Utrecht

Locatiennaam Houten
Locatieomschrijving Werk aan de Waalse Wetering

Kadastrale gemeente* Houten
Sectie* I
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 860

Omschrijving**

Cluster 57. Bomvrije Kazerne A en Remise.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

BOMVRIJE KAZERNE A EN REMISE als in etage gebouwde onderdelen van het Werk aan de Waalse Wetering. De kazerne met remise vormen een uit twee als zodanig te onderscheiden bouwlagen samengesteld, bomvrij bouwwerk dat aan drie zijden en bovenop is voorzien van een aarden dekking en dat alleen gevels aan de keelzijde bezit. Met de toename van de draagwijdte van het geschut, de kracht van de inslagen van projectielen en de explosieve kracht van (brisant)granaten werd het steeds moeilijker weerstand te bieden aan beschietingen. Verzwaring van metselwerk, toepassing van schokabsorberende metselsystemen (onder meer door middel van bogen), flauwe hellingshoeken en gebogen of juist puntige vormen, gebruik van beton - en later van gewapend beton - in steeds zwaardere uitvoering, was een van de manieren om de vestingwerken bestand te houden tegen toenemende aanvalskracht. Bovendien was het aanbrengen van aarddekkingen een goed middel gebleken om de energie te absorberen of te dempen. Dit is de reden waarom vele gemetselde of betonnen werken van een aardlaag en/of een frontbescherming van zand of aarde zijn voorzien. Afhankelijk van de periode van ontstaan - en daarmee tevens van de te verwachten inslagkracht van projectielen - werd van 'bomvrije

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

gebouwen' gesproken, wanneer ze werden geacht bestand te zijn tegen een van tevoren bepaald aantal inslagen van zwaar kaliber. Het bouwwerk is om veiligheidsredenen bij de restauratie voorzien van balustrades.

Omschrijving

BOMVRIJE KAZERNE A EN REMISE van het Werk aan de Waalse Wetering, centraal op het terrein gelegen en bestaande uit een kazerne met erboven de remise, die inwendig met elkaar verbonden zijn door middel van een tussenverdieping met wenteltrap; deze tussenverdieping heeft geen zichtbare gevel. Het gemetselde gebouw rust op een bijna 4 meter dikke zandbedding en is afgedekt met een met gras begroeide aarddekking van zand en klei. Alleen de gevels aan de keelzijde zijn zichtbaar; die van de remise op de verdieping ligt iets terug ten opzichte van de kazerne. De toegangen van de kazerne bevinden zich in een asymmetrisch ingedeelde gevel, met aan de beide buitenzijden naar voren geknikte, hellende delen. Hier in elk twee deuren met erachter een privaat. In het vlakke middendeel getoogde toegangs- en vensteropeningen en ventilatieopeningen met roosters. Houten deuren. De vier traveeën in het vlakke middendeel worden overspannen door in het metselwerk herkenbare ontlastingsbogen. De remise bevindt zich bovenop de kazerne, met de gevel iets naar achteren geplaatst, waardoor daar een verkeersruimte bestaat. De toegang - met dubbele schuifdeuren - ligt centraal in de gevel. Boven de ingang van de remise is een jaarsteen aangebracht met daarop het jaartal 1876. Op beide niveaus een of meerdere gemetselde rookkanalen. Het interieur bevat wit gesausde, overkluisde gewelfde ruimten, waaronder de logieslokalen voor 28 en 14 manschappen, een keuken, opslagruimten (voor geschut e.d.) en inwendige doorgangen.

Waardering

De BOMVRIJE KAZERNE A EN REMISE van het Werk aan de Waalse Wetering zijn van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op: a. het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw), b. de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (19de eeuw).

Het onderdeel is een voorbeeld van een uit drie bouwlagen bestaand bomvrij bouwwerk uit 1875-1878.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.

* Het onderdeel is een representatief voorbeeld van een kazerne met hier bovenop gebouwde remise zoals deze ook elders in de Nieuwe Hollandse Waterlinie zijn gebouwd, volgens een eensluidend stramien en met toepassing van vergelijkbare bouwmaterialen, indeling en detaillering.

* Het onderdeel is - mede dankzij restauratie - goed bewaard, omdat kazerne en remise niet of nauwelijks zijn gewijzigd ten opzichte van de situatie in de bouwtijd.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Bomvrij militair object

Functie

Remise (B)

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument